INGLIZ TILI MASHG‘ULOTLARIDA TIBBIY TEXNIK BILIMLARNI KLINIK VAZIYATLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

Hamroyeva Sanobar Hasan qizi
Osiyo Xalqaro Universiteti
tayanch doktoranti
Buxoro, O‘zbekiston
Email: hamroyevasanobar1@gmail.com

Annotatsiya

Tezis ingliz tili mashg‘ulotlarida tibbiyot talabalarining tibbiy-texnik bilimlarini klinik vaziyatlar va raqamli topshiriqlar orqali rivojlantirish metodikasini asoslaydi. Maqsad — terminologik bilimni kasbiy vaziyatda qo‘llash, tibbiy qurilma haqida tushuntirish va axborotni bemorga moslashtirishni yagona o‘quv jarayoniga birlashtirish. Tanlangan ilmiy manbalar maqsadli tahlili hamda metodik loyihalash asosida to‘rt bosqichli topshiriqlar ketma-ketligi va uch mezonli baholash tizimi taklif qilindi. Natijalar empirik samaradorlik ko‘rsatkichlari emas, ishlab chiqilgan metodik yechimlardan iborat. Modelning amaliy qiymati ta’lim maqsadi, topshiriq va baholash o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlashtirish bilan belgilanadi.

Kalit so‘zlar

tibbiy ingliz tili, tibbiy-texnik bilim, ESP, klinik vaziyat, raqamli topshiriq, mezonli baholash.

Kirish

Tibbiyot yo‘nalishidagi ingliz tili mashg‘ulotida termin tarjimasini bilish talabaning shu terminni kasbiy muloqotda to‘g‘ri ishlata olishini to‘liq ko‘rsatmaydi. Masalan, talaba pulse oximeter atamasini tarjima qilishi, ammo qurilmaning vazifasini sodda ingliz tilida izohlashda qiynalishi mumkin. Shu sababli mazkur ishda tibbiy-texnik bilim tibbiy tushuncha, qurilmaning vazifasi va undan foydalanishga oid

axborotni ingliz tilida tushunish, tushuntirish hamda vaziyatga mos qo‘llashning o‘zaro bog‘langan tarkibi sifatida operatsionallashtiriladi.

ESP yondashuvi o‘quv mazmunini kasbiy ehtiyojlar bilan bog‘lashga asos beradi (Hutchinson & Waters, 1987). CEFR ham til o‘rganuvchini mazmunli vazifalarni bajaruvchi ijtimoiy ishtirokchi sifatida ko‘radi (Council of Europe, 2020). Ushbu tezis hal qiladigan metodik masala terminni o‘zlashtirish, qurilma haqidagi matnni tushunish va bemorga tushuntirish vazifalarini bir-biriga bog‘lashdir. Maqsad — dissertatsiyaning tibbiy-texnik bilimlarni innovatsion texnologiyalar yordamida rivojlantirish yo‘nalishiga mos, darsda qo‘llash mumkin bo‘lgan topshiriqlar tizimini loyihalash.

Ish nazariy-metodik loyihalash shaklida bajarildi. Uch manba ESP kursini kasbiy ehtiyojga moslashtirish, kommunikativ vazifalarni baholash va virtual klinik vaziyatlardan foydalanish masalalariga aloqadorligi bo‘yicha maqsadli tanlandi. Bu tizimli adabiyotlar sharhi emas. Tahlil birliklari sifatida o‘quv maqsadi, topshiriq turi, til tayanchi va baholash mezoni olindi. Har bir birlik tibbiy mazmun bilan til faoliyatining qanday bog‘lanishini aniqlash uchun taqqoslandi.

Loyihalashda B1–B2 darajadagi talabalar uchun shartli pulse oximeter vaziyati tanlandi. Qurilma yo‘riqnomasi asosidagi qisqa matn, inglizcha izohli lug‘at, audio yoki video lavha va rolli suhbat bir modulga birlashtirildi. Har bir bosqichning kutiladigan mahsuli oldindan belgilandi. Tezis doirasida yangi ishtirokchilar jalb qilinmadi, test natijalari yig‘ilmadi va statistik samaradorlik hisoblanmadi.

Metodik loyihalashning birinchi natijasi to‘rt bosqichli ketma-ketlikdir. Birinchi bosqichda talaba sensor, oxygen saturation, reading va device atamalarini ta’rif hamda tasvir bilan bog‘laydi. Ikkinchi bosqichda qisqa yo‘riqnomani o‘qib, qurilmaning vazifasi va ishlatish ketma-ketligini ajratadi. Uchinchi bosqichda talaba bemor rolidagi sherigiga qurilma nima qilishini sodda ingliz tilida tushuntiradi va tushunganini

tekshiradi. To‘rtinchi bosqichda o‘z nutqini yozuv orqali qayta ko‘rib, bir terminologik hamda bir kommunikativ kamchilikni tuzatadi.

Ikkinchi natija maqsad bilan dalilni bog‘laydigan baholash tizimidir. Terminologik aniqlik, tibbiy-texnik mazmunning to‘g‘riligi va kommunikativ tushunarlilik alohida mezonlar sifatida belgilandi. Har bir mezon 0–2 ball bilan baholanadi: 0 — ko‘nikma namoyon bo‘lmadi yoki jiddiy xato bor; 1 — qisman bajarildi, tayanch yoki tuzatish kerak; 2 — vazifa mustaqil va aniq bajarildi. Taklif etilayotgan umumiy talqin: 0–2 ball — past, 3–4 ball — o‘rta, 5–6 ball — yuqori daraja. Mazkur chegaralar validatsiyadan o‘tgan me’yor emas; ular sinovdan oldingi metodik mezonlardir.

Taklif etilgan tizimda raqamli vosita o‘quv mahsulini kuzatish va qayta ishlash imkoniyati bilan tanlanadi. Audioyozuv talabaning tushuntirishini qayta tinglashga, raqamli kartochka terminni mashq qilishga, interaktiv vaziyat esa savolga mos javob tanlashga xizmat qiladi. Virtual bemorlar haqidagi meta-tahlilda natijalar va dalil sifati turlicha bo‘lgani qayd etilgan (Kononowicz et al., 2019). Shuning uchun ushbu tezis raqamli vositaning o‘zi bilimni oshiradi degan xulosani ilgari surmaydi.

Amaliy joriy etishda tibbiy mazmun mutaxassis tomonidan tekshirilishi, ingliz tili murakkabligi esa talaba darajasiga moslashtirilishi lozim. Internet imkoniyati cheklanganda vaziyat kartasi va oldindan yuklangan audio bilan ishlash mumkin. Keyingi tadqiqotda parallel boshlang‘ich va yakuniy vazifalar, ikki baholovchining mosligi hamda talabalar javoblarini sifat jihatdan tahlil qilish orqali modelni tekshirish zarur.

Xulosa

Klinik vaziyat asosidagi topshiriqlar terminologiya, tibbiy-texnik mazmun va inglizcha muloqotni bitta metodik tizimga bog‘lash imkonini beradi. Tezisda ishlab chiqilgan ketma-ketlik dissertatsiya modelining mazmun-texnologik, jarayon va natija-

baholash bloklarini amaliy vazifalar bilan to‘ldiradi. Uning samaradorligi kelgusidagi tajriba-sinov natijalari asosida baholanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). English for specific purposes: A learning-centred approach. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511733031

Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment — Companion volume. Council of Europe Publishing. https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages

Kononowicz, A. A., Woodham, L. A., Edelbring, S., Stathakarou, N., Davies, D., Saxena, N., Tudor Car, L., Carlstedt-Duke, J., Car, J., & Zary, N. (2019). Virtual patient simulations in health professions education: Systematic review and meta-analysis by the Digital Health Education Collaboration. Journal of Medical Internet Research, 21(7), e14676. https://doi.org/10.2196/14676